

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 152/2018-45

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. júla 2018 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátskou kanceláriou [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], v mene ktorej koná advokát [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na zákonného sudcu zaručeného v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 6/2017 zo 6. marca 2017 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 6/2017 zo 6. marca 2017 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 6/2017 zo 6. marca 2017 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy konania spolu v sume 855,07 € (slovom osemstopäťdesiatpäť eur a sedem centov), a to na účet advokátskej kancelárie [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. II. ÚS 152/2018 z 8. marca 2018 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ“, spolu aj „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na zákonného sudcu zaručeného v čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 6/2017 zo 6. marca 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“ alebo „druhé uznesenie najvyššieho súdu“) a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

2. Sťažovatelia v sťažnosti uviedli, že 25. novembra 1992 im (v tom čase maloletým) ich matka [REDAKOVANÉ] (ďalej len „poručiťka“) darovala nehnuteľnosti zapísané na liste vlastníctva č. [REDAKOVANÉ], nachádzajúce sa v okrese [REDAKOVANÉ] katastrálnom území [REDAKOVANÉ]. Maloleté deti boli pri podpise darovacej zmluvy zastúpené opatrovníčkou. Toho istého dňa bol podaný návrh na ustanovenie danej opatrovníčky

a schválenie darovacej zmluvy Obvodným súdom Bratislava I (ďalej len „poručenský súd“), ktorý konal a rozhodoval ako súd starostlivosti o maloletých.

2.1 Poručenský súd rozhodol rozsudkom č. k. 17 Nc 76/921-6 vyhláseným 7. decembra 1992 (ďalej len „poručenský rozsudok“) tak, že ustanovil opatrovníčku, schválil darovaciu zmluvu a všetci účastníci daného konania sa vzdali práva podať odvolanie proti poručenskému rozsudku. Na poručenskom rozsudku bola vyznačená doložka právoplatnosti s tým, že nadobudol právoplatnosť 8. decembra 1992.

2.2 Ustanovená opatrovníčka a poručiiteľka po vyznačení doložky právoplatnosti poručenského rozsudku podali 8. decembra 1992 žiadosť o registráciu darovacej zmluvy Štátnemu notárstvu Bratislava I, ktoré darovaciu zmluvu 11. decembra 1992 rozhodnutím sp. zn. R 1524/92 registrovalo. Registráciou darovacia zmluva nadobudla účinnosť a obdarované (toho času maloleté) deti [REDACTED] a [REDACTED] nadobudli vlastnícke právo k nehnuteľnostiam podľa § 47 ods. 2 v spojení s § 133 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení účinnom do 31. decembra 1992.

2.3 Dňa 4. marca 1993 poručiiteľka zomrela a jej ďalšia dcéra [REDACTED], k dnešnému dňu [REDACTED] (ďalej len „žalobkyňa“), podala 22. februára 1994 žalobu na Okresnom súde Bratislava I, ktorou sa domáhala určenia neplatnosti darovacej zmluvy a určenia, že vlastníkom nehnuteľnosti bola ku dňu svojej smrti poručiiteľka.

2.4 Predmetom konania je ostatnými stranami popierané tvrdenie žalobkyne, že poručenský rozsudok opatrený doložkou právoplatnosti, ktorý bol prílohou žiadosti o registráciu darovacej zmluvy podanej poručiiteľkou, údajne nebol poručiiteľke riadne doručený. Žalobkyňa tak následne vyvodzuje, že poručenský rozsudok údajne nenadobudol právoplatnosť, a teda darovacia zmluva nie je platná a nedošlo k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam na obdarované (toho času maloleté) deti, teda na sťažovateľov.

2.5 Vo veci rozhodol Okresný súd Bratislava I rozsudkom č. k. 10 C 750/1994-270 zo 6. septembra 2006 tak, že žalobu žalobkyne v celom rozsahu zamietol. O odvolaní žalobkyne rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 3 Co 554/2006 z 13. mája 2010 tak, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Najvyšší súd ako súd dovolací uznesením sp. zn. 7 Cdo 39/2010 z 25. apríla 2012 (ďalej aj „prvé uznesenie najvyššieho súdu“) dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil.

2.6 Po vrátení veci krajskému súdu ako odvolaciemu súdu tento uznesením č. k. 4 Co 298/2012-433 z 26. apríla 2013 rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

2.7 V ďalšom konaní Okresný súd Bratislava I rozsudkom č. k. 10 C 50/1994-575 z 1. decembra 2014 žalobu opätovne zamietol. O odvolaní žalobkyne proti tomuto rozsudku rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 6 Co 118/2015-657 z 18. apríla 2016 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Proti tomuto rozsudku krajského súdu nebolo prípustné dovolanie, no o dovolaní podanom žalobkyňou najvyšší súd aj tak rozhodol meritórne, a to uznesením sp. zn. 3 Cdo 6/2017 zo 6. marca 2017 tak, že zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 6 Co 118/2015-657 z 18. apríla 2016 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

2.8 O druhom uznesení najvyššieho súdu rozhodoval najvyšší súd v inom zložení senátu ako o prvom uznesení najvyššieho súdu. Vo svojom druhom uznesení sa najvyšší súd bez bližšieho zdôvodnenia odklonil od svojho záväzného právneho názoru vyjadreného v prvom uznesení najvyššieho súdu a uviedol okrem iného tento záväzný právny názor: *„Takto formulovaná plná moc sa týka len zastúpenia poručiťky na konkrétnom pojednávaní súdu. Vzhľadom na to, že nešlo o procesnú plnú moc, mal byť rozsudok (ako to, napokon pripustil aj súd prvej inštancie) doručený priamo poručiťke. Doručenie rozhodnutia len jej matke (zástupkyňi na jednom konkrétnom pojednávaní) nebolo teda procesne účinné.“*

3. Sťažovatelia namietajú, že súdne konanie tak ani k dnešnému dňu nie je právoplatne skončené, a teda nemôžu nerušene užívať svoje spoluvlastnícke právo k nehnuteľnostiam.

3.1 Sťažovatelia okrem iného namietajú, že svojím druhým uznesením najvyšší súd porušil ich základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a ich právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na tom právnom základe, že druhé uznesenie najvyššieho súdu porušuje tieto komponenty označených práv: právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi, princíp legality a princíp právnej istoty, právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia a právo na ústavne konformný výklad.

3.2 Porušenie práva na zákonne obsadený súd:

3.2.1 Sťažovatelia namietajú, že ich základné právo na súdnu ochranu bolo porušené aj tým, že bolo porušené ich základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a že bolo porušené aj ich právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože najvyšší súd o svojom druhom uznesení rozhodoval nesprávne obsadený.

3.2.2 Konkrétne vec, o ktorej rozhodol najvyšší súd svojím druhým uznesením, mala byť pridelená tým istým zákonným sudcom, ktorí už rozhodli prvým uznesením najvyššieho súdu. Táto vec mala byť následne postúpená na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu, no v rozpore s právnymi predpismi determinujúcimi zákonné obsadenie súdu sa tak v danej veci nestalo.

3.2.3 Vec, o ktorej rozhodol najvyšší súd druhým uznesením, mala byť podľa sťažovateľov pridelená tým istým zákonným sudcom, ktorí už rozhodli prvým uznesením, keďže je to tak ustanovené v § 3 ods. 3 a 4 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom do 14. novembra 2016 [v čase opätovného predloženia veci dovolaciemu súdu (ďalej len „zákon č. 757/2004 Z. z.“)]: „(3) Zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd

rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte. Účastník konania alebo strana v konaní, v ktorom rozhoduje súd v senáte, nemá právo na vopred určeného sudcu spravodajcu. Zákonným sudcom je aj sudca určený podľa odseku 4. (4) Zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len súlade so zákonom a s rozvrhom práce.“ Aj v § 51 ods. 7 zákona č. 757/2004 Z. z.: „Ak bude vec súdu vrátená na ďalšie konanie a rozhodnutie vo veci, bude pridelená sudcovi, ktorému bola ako zákonnému sudcovi pôvodne pridelená: ak takéhoto sudcu na súde niet, pridelí sa vec náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom podľa rozvrhu práce.“

3.2.4 Sťažovatelia uvádzajú, že o prvom uznesení najvyššieho súdu rozhodoval senát najvyššieho súdu 7C, ktorého členmi boli zákonní sudcovia [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED]. V čase opätovného predloženia veci dovolaciemu súdu o druhom uznesení najvyššieho súdu rozhodovali v rozpore s § 51 ods. 7 zákona č. 757/2004 Z. z. iní sudcovia, a to [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED]. O tom, že o druhom uznesení najvyššieho súdu rozhodovali iní sudcovia ako zákonní sudcovia, sa sťažovatelia dozvedeli až po jeho doručení. Všetci zákonní sudcovia však naďalej rozhodujú na najvyššom súde, preto títo zákonní sudcovia mali podľa § 51 ods. 7 zákona č. 757/2004 Z. z. rozhodovať podľa mienky sťažovateľov aj o druhom uznesení najvyššieho súdu. Pritom § 51 ods. 7 zákona č. 757/2004 Z. z. je vo vzťahu špeciality k § 51 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. a rokovací poriadok najvyššieho súdu nemôže byť v rozpore s § 51 ods. 7 zákona č. 757/2004 Z. z.

3.2.5 V tejto časti sťažnosti sťažovatelia namietajú, že o druhom uznesení najvyššieho súdu mal rozhodovať veľký senát podľa § 48 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „Civilný sporový poriadok“ alebo „CSP“), keďže senát najvyššieho súdu pri rozhodovaní o svojom druhom uznesení dospel k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru vyjadreného už v prvom uznesení.

3.2.6 Odlišnosť právnych názorov spomínaných senátov najvyššieho súdu dokonca v tom istom súdnom konaní je podľa sťažovateľov evidentná primárne v tom, že zatiaľ čo prvé uznesenie najvyššieho súdu prezumuje pravdivosť doložky právoplatnosti poručenského rozsudku a ak by sa v následnom konaní preukázal opak, tak zaväzuje podriadené súdy analogicky aplikovať § 204 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom do 31. decembra 1992 (ďalej len „OSP“), naproti tomu druhé uznesenie najvyššieho súdu celkom opomína prezumpciu pravdivosti doložky právoplatnosti poručenského rozsudku a právoplatnosť poručenského rozsudku viaže rigidne formalistickým spôsobom na okamih doručenia rozsudku toho času účastníkom konania bez toho, aby akokoľvek zohľadnil povinnosť analogickej aplikácie § 204 ods. 2 OSP.

3.3. Princíp legality a princíp právnej istoty:

3.3.1 Sťažovatelia namietajú, že bolo porušené ich základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a že bolo porušené aj ich právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže najvyšší súd svojím druhým uznesením porušil princíp legality a princíp právnej istoty.

3.3.2 Sťažovatelia si sú vedomí, že ústavný súd nemá bez ďalšieho právomoc na preskúmanie výrokovej časti a odôvodnenia rozhodnutí všeobecných súdov. Zdôrazňujú však, že ústavný súd konštantne pripomína, že jeho úloha pri rozhodovaní o sťažnosti na porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd.

3.3.3 Sťažovatelia preto v tomto smere namietajú práve nezlučiteľnosť aplikácie zákonných predpisov s ústavou a dohovorom zo strany najvyššieho súdu, ku ktorej došlo jeho druhým uznesením. Je tomu tak preto, že v konkrétnych skutkových okolnostiach bola

vec, o ktorej rozhodoval najvyšší súd druhým uznesením, právoplatne skončená, no najvyšší súd druhým uznesením túto právoplatnosť zvrátil, a to spôsobom porušujúcim už uvedené práva sťažovateľov.

3.3.4 Právny inštitút dovolania predstavuje mimoriadny opravný prostriedok, ktorý vytvára výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou. Inými slovami, dovolanie umožňuje zásah do právnej istoty strán sporu, takýto zásah tak zjednodušene musí byť v súlade s princípom legality (jeho základom musia byť platné a účinné právne predpisy) a právna úprava umožňujúca takýto zásah musí rešpektovať test proporcionality vzájomne kolidujúcich ústavných práv. Sťažovatelia v týchto súvislostiach namietajú, že v čase vyhlásenia rozsudku krajského súdu č. k. 6 Co 118/2015-657 z 18. apríla 2016 toho času aplikovateľná právna úprava (§ 236 a nasl. OSP) nepripúšťala proti takémuto rozhodnutiu podať dovolanie. Prípustnosť podania takéhoto dovolania proti rozsudku krajského súdu č. k. 6 Co 118/2015-657 z 18. apríla 2016 nemohla vzniknúť ani dodatočne, ako sa mylne domnieva najvyšší súd vo svojom druhom uznesení.

3.3.5 Je nepochybne pravdou, že procesné právo v prípade stretu novej a starej právnej úpravy vychádza z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem, teda na konanie o dovolaní žalobkyne sa mal vzťahovať procesný postup upravený už v § 419 a nasl. CSP. Najvyšší súd však pri rozhodovaní o druhom uznesení celkom opomenul, že s týmto princípom je komplementárne osobitné pravidlo v podobe zachovania účinkov (procesných) úkonov vykonaných v konaniach podľa zrušenej právnej úpravy (tzv. princíp justifikácie účinkov procesných úkonov). Toto pravidlo je explicitne vyjadrené aj v § 470 CSP. Justifikujú sa pritom účinky všetkých procesných úkonov, teda nielen strán, ale aj súdu a ďalších subjektov civilného procesu.

3.3.6 Z uvedenej doktríny podľa sťažovateľov vyplývajú tieto závery: *„Rozsudok krajského súdu č. k. 6 Co 118/2015-657 z 18. apríla 2016 vyvoláva tie účinky, ktoré im priznávala právna úprava v čase jeho vyhlásenia, pretože nová právna úprava justifikuje jeho účinky. Spôsobilosť rozsudku krajského súdu č. k. 6 Co 118/2015-657 z 18. apríla 2016*

byť prípustným predmetom dovolania sa tak posudzuje podľa § 236 a nasl. OSP v znení účinnom k 18. aprílu 2016, teda v čase vzniku tohto procesného úkonu súdu. Dovolací súd inak (okrem posudzovania prípustnosti predmetu a včasnosti dovolania) koná o dovolaní podľa práve účinných procesných noriem. S prihliadnutím na uvedené možno teda konštatovať, že najvyšší súd svojím druhým uznesením, ktorým o neprípustnom dovolaní rozhodol meritórne tak, že zrušením rozsudku krajského súdu č. k. 6 Co 118/2015-657 z 18. apríla 2016 zasiahol do právnej istoty strán, tak zároveň porušil princíp legality, pretože rozhodná právna úprava mu neumožnila prelomiť právoplatnosť tohto rozsudku. Najvyšší súd však v druhom uznesení nezostal len pri uvedenom a princíp právnej istoty dokonca absolútne negoval, keď takmer po 25-tich rokoch spochybnil právoplatnosť poručenského rozsudku, ktorá účastníkmi konania, v ktorom bol poručenský rozsudok vyhlásený, nebola nikdy spochybnená. Najvyšší súd v súvislosti s princípom právnej istoty nerešpektoval ani požiadavku na ochranu dobromyseľne nadobudnutých práv, ani na našim právnom poriadkom bežne akceptovanú spravidla trojmesačnú subjektívnu a trojročnú objektívnu lehotu, po uplynutí ktorej už nemožno napádať dokonca ani vadnosť individuálnych právnych aktov orgánov aplikácie práv [napr. § 230 OSP, § 403 ods. 2 CSP, § 63 ods. 3 a § 68 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov a pod.]“

3.3.7 Takýto postup a rozhodovanie najvyššieho súdu sú podľa sťažovateľov prejavom svojvôle, sú v rozpore s princípmi právneho štátu a sú ústavne absolútne neakceptovateľnými, pretože takýto zásah nemá oporu v právnom poriadku Slovenskej republiky. Sťažovatelia tak v uvedenom vidia porušenie ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a ich práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

3.4 Právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia:

3.4.1 Sťažovatelia namietajú, že bolo porušené ich základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a že bolo porušené aj ich právo na spravodlivý proces podľa

čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože druhé uznesenie najvyššieho súdu porušuje ich právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

3.4.2 Najvyšší súd sa v druhom uznesení požiadavkami na odôvodnenie súdnych rozhodnutí opomenul riadiť v takej miere, že došlo k porušeniu špecifikovaných práv sťažovateľov, a to konkrétne tak, že vo vzťahu k námietke žalovaného v 1. rade (sťažovateľa), že dovolanie proti rozsudku krajského súdu č. k. 6 Co 118/2015-657 z 18. apríla 2016 nie je prípustné, pretože podľa § 470 ods. 2 CSP zostali zachované tie právne účinky úkonov, ktoré boli urobené za účinnosti predchádzajúcej právnej úpravy (nepripúšťajúcej dovolanie proti potvrdzujúcemu rozsudku) – teda bol uplatnený princíp justifikácie právnych úkonov, najvyšší súd bez reálnej odpovede na túto námietku len v odseku 13 svojho druhého uznesenia v jednej vete konštatoval, že dovolanie je potrebné posudzovať podľa Civilného sporového poriadku.

3.5 Porušenie práva na ústavne konformný výklad:

3.5.1 Sťažovatelia v týchto intenciách namietajú, že bolo porušené ich základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj tým, že bolo porušené ich právo na ústavne konformný výklad, keďže najvyšší súd v druhom uznesení napríklad vôbec nepreferuje výklad v prospech platnosti právneho úkonu a nerešpektuje nepochybný prejav individuálnej autonómie vôle zmluvných strán darovacej zmluvy, kde poručiiteľka ako dárkyňa aj obdarovaní sťažovatelia od počiatku chceli, aby nastali účinky darovacej zmluvy.

3.5.2 Právna podstata námietky porušenia práva vlastníť majetok a práva pokojne užívať svoj majetok je sťažovateľmi formulovaná takto: *„Sťažovatelia tiež namietajú, že druhým uznesením najvyšší súd porušil ich základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a ich právo pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu, keďže vo vzťahu k poručiiteľke porušil jej základné právo vlastníť majetok a jej právo pokojne užívať svoj majetok. Sťažovatelia derivujú svoje vlastnícke právo k nehnuteľnostiam z týchto práv poručiiteľky, preto porušenie uvedených práv vo vzťahu k poručiiteľke je porušením uvedených práv aj vo vzťahu k sťažovateľom. Darovacou*

zmluvou poručiťka realizovala svoje oprávnenie disponovať s nehnuteľnosťami v jej vlastníctve a realizovala tak jedno zo svojich subjektívnych oprávnení vyplývajúcich z obsahu jej absolútneho vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Poručiťka teda realizovala svoje základné právo vlastniť majetok a jej právo pokojne užívať svoj majetok. Poručiťka už zomrela, a preto nemôže svoje oprávnenie disponovať s nehnuteľnosťami zopakovať. Sťažovatelia sú toho názoru, že najvyšší súd mal pri rozhodovaní o druhom uznesení použiť taký výklad právnych noriem, ktorý umožní čo najvyššiu možnú mieru ochrany týchto práv poručiťky. Najvyšší súd tak nemal vôbec pripustiť, aby sa spochybňovalo toto realizované oprávnenie poručiťky treťou osobou (žalobkyňou) v rozsahu, v akom žalobkyňa argumentuje iba údajným pochybením súdu, ktorý poručiťka nemohla ovplyvniť ani o ňom vedieť. Opačným výkladom by sa uvedené práva stali iluzórnymi, pretože by záviseli iba od toho, ako sa práve v konkrétnom prípade rozhodne štátny orgán ne/konať.“

3.5.3 Najvyšší súd v druhom uznesení týmto ich právam obmedzuje účinok iba z formalistických dôvodov, ktoré tento zásah neospravedlňujú spôsobom súladným s ich základným právom vlastniť majetok a ich právom pokojne užívať svoj majetok. Tento zásah spočíva podľa sťažovateľov v tom, že druhým uznesením najvyššieho súdu sa zrušuje právoplatný rozsudok krajského súdu č. k. 6 Co 118/2015-657 z 18. apríla 2016 a vec sa vracia krajskému súdu na ďalšie konanie. Pre prípadných právnych nástupcov sťažovateľov by sa preto opätovne použil § 228 ods. 2 CSP a ďalší právoplatný rozsudok by bol záväzný aj pre týchto právnych nástupcov. Tento zásah nie je podľa sťažovateľov vykonaný na základe zákona, pretože najvyšší súd pri rozhodovaní o druhom uznesení nepoužil aplikovateľné právne normy, nesprávne posúdil tranzitné účinky procesných noriem a nejustifikoval účinky rozsudku krajského súdu č. k. 6 Co 118/2015-657 z 18. apríla 2016, ktoré vo vzťahu k tomuto rozhodnutiu nepripúšťajú dovolanie.

4. Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd o ich sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„I. Základné právo sťažovateľky (sťažovateľa) na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo sťažovateľky (sťažovateľa) na spravodlivý proces priznané čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd, základné právo sťažovateľky (sťažovateľa) vlastníť majetok zaručené čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a právo sťažovateľky (sťažovateľa) zaručené čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Cdo/6/2017, zo dňa 6. marca 2017, a postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal, porušené boli.

II. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Cdo/6/2017, zo dňa 6. marca 2017 sa zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

III. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky sa ukladá, aby sťažovateľke (sťažovateľovi) uhradil jej (jeho) trovy konania... na účet jej(jeho) právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

5. Na výzvu ústavného súdu sa k prijatej sťažnosti vyjadrila predsedníčka najvyššieho súdu. Vo vyjadrení sp. zn. KP 3/2018 z 21. mája 2018, doručenom ústavnému súdu 28. mája 2018, uviedla:

«Sťažnosťou napadnutým uznesením najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 18. apríla 2016 sp.zn. 6 Co 118/2015 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že v otázke (riadneho doručenia rozsudku, resp. právnych následkov jeho riadneho nedoručenia v prípade, že sa dostal do osobnej dispozície toho, komu mal byť podľa zákona doručený) sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§421 ods. 1 písm. a/ CSP). Táto okolnosť zakladá prípustnosť dovolania. Vzhľadom na to, že rozhodnutie odvolacieho súdu pri riešení tejto otázky nie je vecne správne, bolo podané dovolanie tiež dôvodné. Dovolací súd z týchto dôvodov konštatoval opodstatnenosť argumentácie žalobkyne, v zmysle ktorej dovolaním napadnuté rozhodnutie spočíva v tomto smere v nesprávnom právnom posúdení (§ 432 ods. 1 CSP). Najvyšší súd vyslovil názor, účastník konania si môže zvoliť zástupcu, ktorého splnomocní k určitým úkonom v konaní alebo mu udelí plnomocenstvo pre celé konanie, kedy je zástupca oprávnený robiť všetky úkony, ktoré môže v konaní robiť účastník. Súdne písomnosti sa doručujú len zástupcovi, ktorý bol účastníkom splnomocnený

na zastupovanie v celom konaní s výnimkou uvedenou v ustanovení § 49 ods. 1 veta druhá O.s.p.. podľa ktorej ak má účastník osobne v konaní niečo vykonať, doručuje sa písomnosť nielen zástupcovi, ale aj jemu. Pri splnomocnení len k niektorým úkonom v konaní (nejde o procesnú plnú moc) sa písomnosti doručujú účastníkovi konania, a jeho zástupcovi sa doručujú len vtedy, ak to zodpovedá rozsahu splnomocnenia. Doručenie rozhodnutia len zástupcovi, ktorému nebola udelená plná moc pre celé konanie, nie je procesne účinné, nevyvoláva účinky doručenia a nezačína ani plynúť lehota na podanie odvolania“ (3 Cdo 65/2008)...

Sťažovatelia majú za to, že Najvyšší súd SR rozhodoval v napadnutom uznesení v inom zložení senátu ako pri prvom uznesení sp. zn. 7Cdo 39/20010, ktoré bolo vydané v totožnej veci. Namietali že aj o druhom v poradí dovolaní v tejto veci mal rozhodovať pôvodný senát v zložení [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], pretože všetci uvedení sudcovia boli aj v čase vydania napadnutého uznesenia sudcami najvyššieho súdu. Sťažovatelia tiež namietajú porušenie princípu právnej istoty keď po 25 rokoch bola spochybnená právoplatnosť poručenského rozsudku...

Z rozvrhu práce NSSR na rok 2017 v znení opatrenia 1 a 2 vyplýva, že práca medzi senátmi je rozdeľovaná tak, aby zabezpečovala rovnomerné zaťažovanie sudcov, asistentov sudcov, súdnych úradníkov a ďalších zamestnancov najvyššieho súdu, ktorí plnia úlohy pri výkone súdnictva, v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch, obdobných právnych vzťahoch a v právnych vzťahoch s nimi súvisiacich. (Čl. II ods. 1)

Veci, ktoré boli opätovne predložené najvyššiemu súdu, sa pridelia senátu, ktorý mal naposledy vec pridelenú (resp. naposledy konal alebo rozhodoval), a to aj v prípade, ak je nápad vecí do senátu zastavený; ak takého senátu pre zmenu v organizácii práce niet alebo do senátu nie je zaradená väčšina jeho naposledy vo veci rozhodujúcich členov, vec sa prideli náhodným výberom. Za senát, ktorému bola vec naposledy pridelená (ktorý vo veci samej konal alebo rozhodoval naposledy) sa považuje aj senát označený v osobitnej časti iným poradovým číslom, ak je do tohto senátu zaradená väčšina naposledy vo veci rozhodujúcich sudcov. (Čl. II ods. 5)

Uznesenie sp.zn. 7Cdo 36/2010 z 25.4.2012 vydal senát v zložení [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]. Vec opätovne napadla

na najvyšší súd dňa 18.1.2017, kedy podľa rozvrhu práce senát 7C pracoval v zložení 1. [REDACTED] - predseda senátu 2. [REDACTED] - člen senátu 3. [REDACTED] - člen senátu.

[REDACTED] pôsobila v senáte 6C ako predsedníčka senátu spolu s [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED]

[REDACTED] pôsobila v senáte 8C ako predsedníčka senátu spolu s [REDACTED] a [REDACTED].

[REDACTED] pôsobil v senáte 5C ako predseda senátu spolu s [REDACTED] a [REDACTED].

Kedže pre zmenu v organizácii práce senát 7C pracoval v úplne inom zložení a pôvodní členovia senátu 7C pracovali každý v inom senáte, vec bola pridelená náhodným výberom senátu 3C. Tento postup bol v súlade s platným rozvrhom práce v čase nápadu veci a v súlade so zákonom č. 757/2004 Z.z. v časti upravujúcej tvorbu rozvrhu práce...

Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní nižších súdov, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

V danom prípade dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu), ale zároveň aj dôvodné, lebo napadnutý rozsudok spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP)...

Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že základné právo na súdnu ochranu je „výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06,

II. ÚS 155/08). Ústavný súd overuje, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku, teraz v Civilnom sporovom poriadku (I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06). V rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie právoplatne skončilo (IV. ÚS 195/2010).

Aj keď je napadnuté uznesenie najvyššieho súdu z formálneho hľadiska právoplatným rozhodnutím, nejde však o rozhodnutie, ktorým by konanie skončilo, ale rozhodnutie, ktorým bol rozsudok krajského súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Konanie v právnej veci žaloby o neplatnosť právneho úkonu a ďalšie nie je skončené, pretože vec sa vrátila do štádia základného konania...

Namietané rozhodnutie najvyššieho súdu nie je možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivé súdne konanie a na súdnu ochranu.»

Predsedníčka najvyššieho súdu navrhla: „sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú odmietnuť.“

6. K vyjadreniu predsedníčky najvyššieho súdu zaujali stanovisko sťažovatelia. V podaní doručenom ústavnému súdu 21. júna 2018 uviedli:

«I. Prípustnosť dovolania

Vo vzťahu k tejto otázke sťažovatelia namietli dve okolnosti. Po prvé, v zmysle pravidla justifikácie účinkov procesných úkonov, výslovne kodifikovaného v § 470 Civilného sporového poriadku („CSP“), mal najvyšší súd prípustnosť dovolania posudzovať podľa Občianskeho súdneho poriadku („OSP“), nie podľa CSP. Opačný postup najvyššieho súdu sa teda neopiera o ústavne konformný výklad platnej a účinnej právnej normy. Po druhé, najvyšší súd sa s touto zásadnou námietkou sťažovateľov vo svojom dovolacom rozhodnutí nijako nevysporiadal a neposkytol na ňu vôbec žiadnu meritórnu odpoveď.

Vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti najvyšší súd replikuje obe tieto vady, keď sa znovu nijako nedotýka námietky sťažovateľov o ústavne nekonformnom výbere rozhodnej procesnej normy. Najvyšší súd namiesto odpovede na podrobne odôvodnenú námietku, že sa dovolanie malo posudzovať v režime OSP popisuje prípustnosť dovolania v režime podľa CSP, čiže práve v režime, ktoré uplatniteľnosť ratione temporae sťažovatelia napadli. V tejto časti teda sťažovatelia majú za to, že sa k ich námietkam najvyšší súd znovu meritórne nevyjadril, ale túto tému takpovediac obišiel.

II. Zákonný sudca

Vo vzťahu k tejto otázke sťažovatelia opäť namietli dve okolnosti. Po prvé, namietli nesúlady zloženia senátu, ktorý o napadnutom dovolacom rozhodnutí rozhodoval, s ústavou a zákonom, pričom na podporu svojich tvrdení uviedli rozsiahly výklad vzájomného vzťahu relevantných ustanovení ústavy a zákona, ako aj ich ustálenej interpretácie zo strany Ústavného súdu, vrátane požiadavky plnohodnotného súladu rozvrhu práce so zákonom a ústavou. Vo vzťahu k tejto námietke najvyšší súd argumentuje práve rozvrhom práce a na margo otázky jeho súladu so zákonom a ústavou tento súlad iba tvrdí, avšak nijako nevysvetľuje a nepreukazuje. Sťažovatelia takéto vyjadrenie nepovažujú za spôsobilé vyvrátiť ich námietky, uvedené v sťažnosti.

Po druhé, najvyšší súd sa vo svojom vyjadrení opomenul akokoľvek vyjadriť k námietke, že z dôvodu odchýlky „nového“ dovolacieho senátu od právneho názoru pôvodného dovolacieho senátu bol zákonným sudcom tzv. veľký senát najvyššieho súdu podľa § 48 ods. 1 CSP. Vo vzťahu k tejto otázke teda najvyšší súd neposkytol nielen, že meritórnu, ale vôbec žiadnu argumentáciu.

III. Ostatné námietky

Vo vzťahu k ďalším námietkam sťažovateľov už najvyšší súd stanovisko nezaujal, obmedziac sa na úvahu, že z dôvodu účinkov napadnutého rozhodnutia (vrátenie veci krajskému súdu) nie je dôvod na poskytnutie ochrany zo strany Ústavného súdu.

V tejto súvislosti sťažovatelia len stručne pripomínajú skutočnosť, že jedným zo substantívnych dôvodov zásahu do ich práva na súdnu ochranu bol práve fakt, že dovolací súd po takmer 25 rokoch spochybnil právoplatnosť poručenského rozsudku, ktorú účastníci konania, v ktorom bol poručenský rozsudok vyhlásený, nikdy nespochybnili. Aj vo svetle relevantnej judikatúry ESLP a Ústavného súdu ide o zjavný zásah do právnej

istoty a dobromyseľne nadobudnutých práv sťažovateľov, čo títo aj namietli. Najvyšší súd tak Ústavnému súdu navrhuje, aby sťažovateľom ochranu ich práv pred postupom nesprávne obsadeného súdu, ktorý konal napriek absencii právomoci v danej veci konal, odoprel na tom základe, ktorý sťažovatelia práve že považujú za jeden z dôvodov porušenia ich práv.

Sťažovatelia majú za to, že by bolo odopretím spravodlivosti, ak by zásah do ich dobromyseľne nadobudnutých práv, spôsobený rozhodnutím nesprávne obsadeného súdu, konajúceho ultra vires, mal byť opodstatnený práve z toho dôvodu, že sa ich dobromyseľne nadobudnuté práva rušia a vec sa vracia takpovediac o štvrtstoročie späť. Inými slovami, skutočnosť, že dovolací súd zrušil právoplatné rozhodnutie krajského súdu nie je nijako spôsobilá rektifikovať všetky ostatné vady postupu dovolacieho súdu, ktoré sťažovatelia namietli a preukázali; naopak, sťažovatelia majú za to, že v zmysle Ústavy a Dohovoru majú plné právo na ochranu pred týmito vadami v postupe najvyššieho súdu a že táto ochrana im nemôže byť upretá len z toho dôvodu, že sa, slovami najvyššieho súdu, „vec vrátila do štádia základného konania“.»

7. Ústavný súd upustil podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

K námietke porušenia základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

9. Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu aj sudcu ustanoví zákon.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

10. Sťažovatelia v sťažnosti namietali, že „*Najvyšší súd o uznesení NS SR 2/ rozhodoval nesprávne obsadený.*“, konkrétne vec, o ktorej rozhodol „*Najvyšší súd SR Uznesením NS SR 2/*“ (sp. zn. 3 Cdo 6/2017 zo 6. marca 2017 – napadnuté uznesenie, pozn.), mala byť pridelená tým istým zákonným sudcom, ktorí už rozhodli „*Uznesením NS SR 1/*“ (sp. zn. 7 Cdo 39/2010 z 25. apríla 2012, pozn.). Táto vec mala byť následne postúpená na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu, no v rozpore s právnymi predpismi determinujúcimi zákonné obsadenie súdu v danej veci sa tak nestalo.

11. Vo vzťahu k námietke sťažovateľov o tom, že vec (sp. zn. 3 Cdo 6/2017) mala byť pridelená tým istým zákonným sudcom, ktorí už rozhodli uznesením sp. zn. 7 Cdo 39/2010 z 25. apríla 2012, ústavný súd poukazuje na § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), podľa ktorého zákonným sudcom je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte.

11.1 Podľa § 3 ods. 4 zákona o súdoch zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a s rozvrhom práce.

Podľa § 50 ods. 1 zákona o súdoch na účely tohto zákona sa rozvrhom práce rozumie akt riadenia predsedu súdu, ktorým sa riadi organizácia práce súdu pri zabezpečovaní výkonu súdnictva na príslušný kalendárny rok.

11.2 Podľa vyjadrenia predsedníčky najvyššieho súdu z rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2017 v znení opatrenia 1 a 2 vyplýva, že práca medzi senátmi je rozdeľovaná tak, „aby zabezpečovala rovnomerné zaťažovanie sudcov, asistentov sudcov, súdnych úradníkov a ďalších zamestnancov najvyššieho súdu. ktorí plnia úlohy pri výkone súdnictva, v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch, obdobných právnych vzťahoch a v právnych vzťahoch s nimi súvisiacich. (Čl. II ods. 1).

Veci, ktoré boli opätovne predložené najvyššiemu súdu, sa pridelia senátu, ktorý mal naposledy vec pridelenú (resp. naposledy konal alebo rozhodoval), a to aj v prípade, ak je nápad vecí do senátu zastavený; ak takého senátu pre zmenu v organizácii práce niet alebo do senátu nie je zaradená väčšina jeho naposledy vo veci rozhodujúcich členov, vec sa pridelí náhodným výberom. Za senát, ktorému bola vec naposledy pridelená (ktorý vo veci samej konal alebo rozhodoval naposledy) sa považuje aj senát označený v osobitnej časti iným poradovým číslom, ak je do tohto senátu zaradená väčšina naposledy vo veci rozhodujúcich sudcov. (Čl. II ods. 5)

Uznesenie sp.zn. 7Cdo 36/2010 z 25.4.2012 vydal senát v zložení [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]. Vec opätovne napadla na najvyšší súd dňa 18.1.2017, kedy podľa rozvrhu práce senát 7C pracoval v zložení 1. [REDAKOVANÉ] - predseda senátu 2. [REDAKOVANÉ] - člen senátu 3. [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] - člen senátu...

Keďže pre zmenu v organizácii práce senát 7C pracoval v úplne inom zložení a pôvodní členovia senátu 7C pracovali každý v inom senáte, vec bola pridelená náhodným výberom senátu 3C. Tento postup bol v súlade s platným rozvrhom práce v čase nápadu veci a v súlade so zákonom č. 757/2004 Z. z. v časti upravujúcej tvorbu rozvrhu práce.“

11.3 Ústavný súd považuje za potrebné poukázať na skutočnosť, že spôsob pridelovania vecí podľa predmetu konania jednotlivým senátom, samosudcom, súdnym úradníkom a notárom je vykonávaný v zmysle § 50 a § 51 zákona o súdoch v súlade

s rozvrhom práce príslušného súdu vydaným podľa § 52 zákona o súdoch. V nadväznosti na ústavnú a zákonnú úpravu upravuje základné právo na zákonného sudcu v podmienkach najvyššieho súdu aj rokovací poriadok najvyššieho súdu (sp. zn. Pls 1/2006), podľa ktorého zákonným sudcom na najvyššom súde je sudca, „*ktorý vykonáva funkciu sudcu a je určený rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci*“ (m. m. III. ÚS 408/2016).

11.4 Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd ustálil, že námietka sťažovateľov o porušení ich základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy v časti, že „*vec o ktorej rozhodol Najvyšší súd SR Uznesením NS SR 2/ mala byť pridelená tým istým zákonným sudcom, ktorí už rozhodli Uznesením NS SR 1/*“, je neopodstatnená.

12. Iná je situácia vo vzťahu k námietke sťažovateľov, že „*vec mala byť následne postúpená na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu*“.

12.1 Najvyšší súd uznesením sp. zn. 7 Cdo 39/2010 z 25. apríla 2012 zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 3 Co 554/2006 z 13. mája 2010 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

12.2 V tomto uznesení najvyšší súd vyslovil záväzný právny názor, podľa ktorého „*Doložka právoplatnosti síce nie je právnou skutočnosťou, ktorá by mala vplyv na právne vzťahy účastníkov konania (takýto vplyv má len právoplatnosť rozhodnutia ako taká, ktorá nastane nezávisle na vôli súdu či účastníkov konania okamihom, keď sú splnené zákonné podmienky a keď ho už nemožno napadnúť odvolaním), avšak je úradným osvedčením o právnej skutočnosti nadobudnutí právoplatnosti. Doložke právoplatnosti síce svedčí prezumpcia správnosti, pretože jej vyznačením súd potvrdzuje, že rozhodnutie je právoplatné a že bolo zákonným spôsobom doručené, čo ale neznamená, že z jej nesprávnosti nemožno vyvodzovať dôsledok rovnakej povahy ako zákon vyvodzuje z nesprávneho poučenia o odvolaní v zmysle § 204 ods. 2 prvá veta O. s. p.*“.

12.3 V uznesení sp. zn. 3 Cdo 6/2017 zo 6. marca 2017 najvyšší súd vyslovil tento záväzný právny názor: „*Takto formulovaná plná moc sa týka len zastúpenia poručiteľky*

na konkrétnom pojednávaní súdu. Vzhľadom na to, že nešlo o procesnú plnú moc, mal byť rozsudok (ako to, napokon pripustil aj súd prvej inštancie) doručený priamo poručiiteľke. Doručenie rozhodnutia len jej matke (zástupkyňi na jednom konkrétnom pojednávaní) nebolo teda procesne účinné.“

12.4 Sťažovatelia poukázali na odlišnosť právnych názorov senátov najvyššieho súdu, ktoré si navzájom odporujú. Zatiaľ čo *«Uznesenie NS SR 1/ prezumuje pravdivosť doložky právoplatnosti poručenského rozsudku, a ak by sa v následnom konaní preukázal opak, tak zaväzuje podriadené súdy analogicky aplikovať § 204 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom do 31. decembra 1992 (ďalej len „OSP“), naproti tomu Uznesenie NS SR 2/ celkom opomína prezumpciu pravdivosti doložky právoplatnosti poručenského rozsudku a právoplatnosť poručenského rozsudku viaže rigidne formalistickým spôsobom na okamih doručenia rozsudku toho času účastníkom konania bez toho, aby akokoľvek zohľadnil povinnosť analogickej aplikácie § 204 ods. 2 OSP.»*.

12.5 Najvyšší súd neposkytol žiadne vyjadrenie k tejto námietke sťažovateľov.

12.6 Podľa § 48 ods. 1 CSP ak senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní dospeje k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. V uznesení o postúpení veci odôvodní svoj odlišný právny názor.

Podľa ods. 3 citovaného zákona právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je pre senáty najvyššieho súdu záväzný. Ak sa senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní chce odchýliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu podľa odseku 2, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu.

Podľa ods. 4 citovaného zákona veľký senát si pred rozhodnutím vo veci vyžiada stanovisko ministra spravodlivosti Slovenskej republiky, generálneho prokurátora Slovenskej republiky, prípadne ďalších subjektov.

12.7 Ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre (IV. ÚS 209/2010) v zhode a s poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) konštatoval, „že rozdiely v súdnych rozhodnutiach sú prirodzene obsiahnuté v každom súdnom systéme, ktorý je založený na existencii viacerých nižších súdov s obmedzenou územnou pôsobnosťou“, ale zároveň zdôraznil, že úlohou najvyššieho súdu je práve usmerňovať tieto protirečivé rozsudky (Zielinski, Pradal, Gonzales a ďalší v. Francúzsko, ESLP – Veľká Komora, sťažnosti č. 24846/94 a č. 34165/96 až č. 34173/96, bod 59). Podľa názoru ESLP je preto v rozpore s princípom právnej istoty, ktorý je zahrnutý v niekoľkých článkoch dohovoru a tvorí jeden zo základných elementov právneho štátu, situácia, keď najvyšší súd (ako zjednocovateľ rozdielnych právnych názorov) je sám zdrojom hlbokých a trvalých inkonzistencií (m. m. Beian v. Rumunsko, Baranowski v. Poľsko). Rozporné právne názory najvyššieho súdu na identické situácie sú tak v konečnom dôsledku spôsobilé podkopávať dôveru verejnosti v súdny systém [m. m. Sovtransavto Holding v. Ukrajina, ESLP (m. m. I. ÚS 540/2012)].

12.8 Legislatíva i súdna prax tak na účely predchádzania opísaným situáciám rozpornosti názorov viacerých súdnych orgánov na rovnakú právnu otázku a na účely dosiahnutia princípu právnej istoty rozoznávajú právne inštitúty ako napr. zjednocovanie odchylných právnych názorov, rozhodnutie veľkého senátu alebo *mutatis mutandis* predloženie prejudiciálnej otázky. Všetky tieto procesné inštitúty v sebe zároveň nesú spojenie s princípom zákonného sudcu.

12.9 Princíp zákonného sudcu treba pokladať za celkom neopomenuteľnú podmienku výkonu súdnej moci, keďže na jednej strane dotvára a upevňuje sudcovskú nezávislosť a na strane druhej predstavuje pre účastníka konania záruku, že na rozhodnutie jeho veci sú povolané súdy a sudcovia podľa vopred ustanovených zásad tak, aby bola zachovaná zásada pevného a náhodného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený – pre rôzne dôvody a rozličné účely – výber súdov a sudcov „*ad hoc*“ (porov. I. ÚS 239/04).

12.10 Právo na zákonného sudcu v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať aj v kontexte ďalších aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu

podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru (porov. I. ÚS 225/03).

12.11 Ústavný súd v minulosti už uviedol, že nepredloženie veci súdnemu orgánu oprávnenému riešiť otázku, odpoveď na ktorú sa v judikatúre súdov rozchádza alebo ktorá súvisí s výkladom a aplikáciou špeciálnej právnej normy, v prípadoch, keď je príslušný súd povinný tak na základe zákona (resp. právneho predpisu) urobiť, môže znamenať odňatie veci zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy (porov. IV. ÚS 270/2012, IV. ÚS 299/2012 alebo mutatis mutandis IV. ÚS 206/08).

12.12 V prejednávanej veci je zrejmé, že najvyšší súd sa v dvoch uzneseniach v rámci dvoch dovolacích konaní o tej istej veci vyjadril (resp. mal možnosť vyjadriť) k tej istej otázke týkajúcej sa právoplatnosti poručenského rozsudku, pričom z napadnutého uznesenia nie je zrejmé, ako a či najvyšší súd zohľadnil alebo rozporoval v rámci svojho prvého uznesenia uvádzané závery k doložke právoplatnosti. Keďže nedal na túto otázku jasnú odpoveď, zostala zároveň bez odpovede otázka nevyhnutnosti postúpenia veci v tejto otázke na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Sťažovatelia teda môžu oprávnene vnímať, že napadnuté uznesenie opomína prezumpciu pravdivosti doložky právoplatnosti poručenského rozsudku a právoplatnosť poručenského rozsudku viaže rigidne formalistickým spôsobom na okamih doručenia rozsudku toho času účastníkom konania bez toho, aby akokoľvek zohľadnil povinnosť analogickej aplikácie § 204 ods. 2 OSP.

12.13 Z toho dôvodu sa napadnuté uznesenie najvyššieho súdu svojím obsahom dotýka práva sťažovateľov na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy v intenzite, ktorá odôvodňuje záver o porušení tohto práva sťažovateľov (bod 1 výroku nálezu).

K námietke porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu z dôvodu nedostatočného odôvodnenia

13. Najvyšší súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia uviedol:

«Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že napadnutý rozsudok treba zrušiť.

V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Procesné účinky teda dovolanie vyvolalo po tomto dni. Podmienky, za ktorých možno podať dovolanie (a účinky vyvolané podaním dovolania), bolo preto potrebné posudzovať podľa právnej úpravy účinnej od uvedeného dňa.

Aj po zmene právnej úpravy dovolacieho konania, ktorú priniesol CSP v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou, treba dovolanie naďalej považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [vid' napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte uvádza odkaz na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

Najvyšší súd vo viacerých v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní nižších súdov, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014).

Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. V danom prípade je v dovolaní uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 421 CSP.

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu.

Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytykaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť, z čoho konkrétne vyvodzuje prípustnosť dovolania a tiež označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod. V dôsledku viazanosti odvolacieho súdu dovolacím dôvodom neskúma dovolací súd správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu; zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna, ako aj procesnoprávna (v ďalšom texte tohto uznesenia odvolacieho súdu len „právna otázka“).

O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP, rozhoduje dovolací súd výlučne na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť odvolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania v tomto prípade závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

Žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť jej dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

Ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, nevymedzí právnu otázku a neoznačí ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach (o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli). Ak by postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu. Na druhej strane ale v prípade absencie vymedzenia právnej otázky a bez konkretizovania podstaty odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu nemôže najvyšší súd pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým „suplovať“ aktivitu dovolateľa (advokáta, ktorý spísal dovolanie a zastupuje dovolateľa), z vlastnej iniciatívy vyhľadávať všetky rozhodnutia odvolacieho súdu týkajúce sa danej problematiky a následne posudzovať, či sa odvolací súd odklonil od názorov v nich vyjadrených; v opačnom prípade by dovolací súd uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa

nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) účelu ustanovenia § 421 ods. 1 CSP. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešeni odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, d/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená.

Žalobkyňa v danom prípade podala v dovolaní výpočet viacerých nesprávností procesnej a hmotnoprávnej povahy, ktorých sa podľa jej názoru dopustili prvoinštančný a odvolací súd, nie v celom rozsahu ale pri tom tvrdila a preukazovala odchýlenie sa odvolacieho súdu od konštantnej judikatúry. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu treba mať za to, že sama polemika s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika prístupu odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu veci významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

Na druhej strane ale žalobkyňou podanému dovolaniu nemožno uprieť, že v jeho záverečnej časti (na stranách 31 až 35) je primeraným spôsobom konkretizované, v akej otázke, čím a vo vzťahu konkrétne ku ktorému rozhodnutiu najvyššieho súdu sa odvolací súd - podľa názoru žalobkyne - odklonil od ustálenej línie rozhodovania najvyššieho súdu (v podrobnostiach vid' ďalej body 25. až 27). Táto časť dovolania obsahuje aj vysvetlenie, v čom spočíva nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom a ako mala byť právna otázka správne posúdená.

Podľa názoru žalobkyne sa odvolací súd pri právnom posudzovaní veci odklonil od judikátu R 16/1998, lebo priznal právne účinky aj takému doručeniu, ktoré nebolo vykonané riadne (v súlade so zákonom). V zmysle uvedeného judikátu len riadne a predpisom vyhovujúce doručenie má účinky predpokladané zákonom. Na tento judikát odkázali už viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (1 Cdo 8/2013, 2 Cdo 57/2002, 3 Cdo 294/2013, 4 MCdo 4/2014).

Najvyšší súd v inej veci konštatoval, že „len riadne a predpisom zodpovedajúce doručenie rozhodnutia vyvolá dôsledok, že odvolacia lehota začne plynúť osobe, ktorej

sa doručuje; nie je preto podstatné, či táto osoba sa inak (než na základe riadneho doručenia) oboznámila s obsahom rozhodnutia (1 Cdo 162/2011).“

Pre účely preskúvanej veci treba dodať, že formálna stránka právoplatnosti súdneho rozhodnutia bola do účinnosti novej právnej úpravy upravená v § 159 ods. 1 O.s.p., podľa ktorého platilo, že právoplatný rozsudok, ktorý už nemožno napadnúť odvolaním, je právoplatný. V prípade, že odvolanie proti rozhodnutiu súdu bolo prípustné, nadobúdalo rozhodnutie právoplatnosť dňom nasledujúcim po dni doručenia rozhodnutia poslednému z účastníkov konania; ak ale odvolanie proti rozhodnutiu súdu prípustné nebolo (napríklad preto, lebo ho zákon nepripúšťal, alebo preto, lebo sa účastník konania vzdal práva podať odvolanie), nadobúdalo rozhodnutie súdu formálnu právoplatnosť (až) momentom doručenia poslednému z účastníkov konania. V zhode s tým najvyšší súd aj v preskúvanej veci (7 Cdo 39/2010) uviedol, že „ak je rozsudok doručený a odvolanie proti nemu nie je prípustné (§ 201, 202), alebo odvolanie proti nemu je síce prípustné, ale všetkým oprávneným osobám uplynula lehota na jeho podanie (§ 204) alebo oprávnené osoby sa odvolania vzdali alebo podané odvolanie zobrali späť (§ 207), stáva sa rozhodnutie nielen konečným, ale tiež záväzným a nezmeniteľným“. Vzhľadom na zásadný význam riadneho doručenia treba pre účely preskúvanej veci uzavrieť, že i keď sa zástupkyňa poručiťky na pojednávaní pred poručenským súdom vzdala v mene zastúpenej odvolania, nemohol rozsudok poručenského súdu nadobudnúť právoplatnosť momentom vzdania sa odvolania účastníkmi konania bezprostredne po jeho vyhlásení.

V danom prípade súd prvej inštancie pripustil, že rozsudok poručenského súdu „bol nesprávne doručený splnomocnenej zástupkyňi darkyne, ktorá ju už v čase doručovania predmetného rozsudku nezastupovala“ (strana 8 rozsudku súdu prvej inštancie). Za významné ale napriek tomu považoval, že rozsudok poručenského súdu „sa dostal do osobnej dispozície darkyne“, ktorá následne podala návrh na registráciu darovacej zmluvy štátnym notárstvom. Zo skutočnosti, že odvolací súd sa stotožnil s rozsudkom súdu prvej inštancie (vrátane jeho odôvodnenia) a odvolaním napadnutý rozsudok potvrdil (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.), bezpochyby vyplýva, že odvolací súd považoval tento záver súdu prvej inštancie o právoplatnosti poručenského rozsudku za správny. Právny názor, na podklade ktorého dospel odvolací súd k tomuto záveru, nie je ale v súlade s názormi zodpovedajúcimi ustálenej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu.

Dovolací súd z týchto dôvodov uzatvára, že v predmetnej otázke (riadneho doručenia rozsudku, resp. právnych následkov jeho riadneho nedoručenia v prípade, že sa dostal do osobnej dispozície toho, komu mal byť podľa zákona doručený) sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP). Táto okolnosť zakladá prípustnosť dovolania. Vzhľadom na to, že rozhodnutie odvolacieho súdu pri riešení tejto otázky nie je vecne správne, je podané dovolanie tiež dôvodné. Dovolací súd z týchto dôvodov konštatuje opodstatnenosť argumentácie žalobkyne, v zmysle ktorej dovolaním napadnuté rozhodnutie spočíva v tomto smere v nesprávnom právnom posúdení (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolatelka je so zreteľom na právne závery najvyššieho súdu vyjadrené v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 65/2008 presvedčená, že k odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu došlo aj vo vzťahu k právnej otázke rozsahu oprávnenia zástupcu konať za zastúpeného, ak plná moc nebola všeobecná, ale sa týkala iba jednotlivých úkonov. Táto otázka je - v individuálnom rámci preskúmvanej veci – v podstate podotázkou právnej otázky, ktorej sa týka bod 25. tohto uznesenia odvolacieho súdu.

„Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu“ je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 65/2008 nebolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, závery v ňom vyjadrené neboli však v neskorších rozhodnutiach najvyššieho spochybnené alebo prekonané. Predmetné rozhodnutie bolo uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 33/2008. K obsahovo identickým záverom, ako v tomto rozhodnutí, dospel najvyšší súd tiež v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 151/2008. Vzhľadom na to dovolací súd nevidí dôvod, aby toto rozhodnutie nebolo považované za súčasť pojmu „ustálená rozhodovacia prax“ dovolacieho súdu.

... Podľa právneho názoru najvyššieho súdu „účastník konania si môže zvoliť zástupcu, ktorého splnomocní k určitým úkonom v konaní alebo mu udelí plnomocnenstvo pre celé konanie, kedy je zástupca oprávnený robiť všetky úkony, ktoré môže v konaní robiť účastník. Súdne písomnosti sa doručujú len zástupcovi, ktorý bol účastníkom splnomocnený na zastupovanie v celom konaní s výnimkou uvedenou v ustanovení § 49 ods. 1 veta druhá O.s.p., podľa ktorej ak má účastník osobne v konaní niečo vykonať, doručuje sa písomnosť nielen zástupcovi, ale aj jemu. Pri splnomocnení len k niektorým úkonom v konaní (nejde o procesnú plnú moc) sa písomnosti doručujú účastníkovi konania, a jeho zástupcovi len vtedy, ak to zodpovedá rozsahu splnomocnenia. Doručenie rozhodnutia len zástupcovi, ktorému nebola udelená plná moc pre celé konanie, nie je procesne účinné, nevyvoláva účinky doručenia a nezačína ani plynúť lehota na podanie odvolania“ (3 Cdo 65/2008).

V danom prípade súd prvej inštancie konštatoval, že v konaní pred poručenským súdom bola poručiiteľka zastúpená na základe ňou vystavenej všeobecnej plnej moci. V spise poručenského súdu je na č. l. 8 založená plná moc udelená poručiiteľkou jej matke na to, aby ju „na jednaní k darovacej zmluve dňa 7.XII.1992 pod č. 17 Nc 76/92 zastupovala“ a súdu vyjadrila súhlas s darovacou zmluvou. Takto formulovaná plná moc sa týka len zastúpenia poručiiteľky na konkrétnom pojednávaní súdu. Vzhľadom na to, že nešlo o procesnú plnú moc, mal byť rozsudok (ako to, napokon, pripustil aj súd prvej inštancie) doručený priamo poručiiteľke. Doručenie rozhodnutia len jej matke (zástupkyňi na jednom konkrétnom pojednávaní) nebolo teda procesne účinné...

Na podklade vyššie uvedeného dovolací súd konštatuje, že v danej (pod)otázke sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP.

Naostatok žalobkyňa argumentovala tým, že k odklonu právneho posúdenia veci odvolacím súdom od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (judikátu R 18/1985) došlo podľa jej názoru tiež v otázke vecnej správnosti rozsudku poručenského súdu a právnej perfektnosti darovacej zmluvy [konkrétne zmluvného prejavu vôle ██████████, ktorá v čase uzavretia tejto zmluvy nebola (ešte) opatrovníčkou maloletých žalovaných 1/ a 2/, preto nebola oprávnená konať za nich]. Fotokópia darovacej zmluvy je založená v spise Štátneho notárstva Bratislava I sp. zn. R I 324/1992 na č. l. 5. Na jednej strane je pravdou, že v záverečnej časti darovacej zmluvy sa nad dátumom jej vyhotovenia

(„25.XI.1992“) uvádza text: „Za maloleté deti Reného a [REDAKOVANÉ] ju podpísala v ich zastúpení... [REDAKOVANÉ]...“, pričom je zrejmé, že 25. novembra 1992 menovaná ešte nebola súdom ustanovená za opatrovníčku žalovaných 1/ a 2/, na druhej strane ale – po záveroch, ktoré dovolací súd zaujal a vyjadril v bodoch 25. a 26 (t.j. po záveroch o tom, že poručenský rozsudok nebol riadne doručený a nenadobudol právoplatnosť), je predmetná argumentácia dovolateľky nadbytočná.

Z dôvodu, ktorý je uvedený v bode 25. (v spojení s bodom 26.) dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobkyne v danej veci smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu), ale zároveň aj dôvodné, lebo napadnutý rozsudok spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).»

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

15. Pri rozhodovaní orgánov verejnej moci (t. j. aj súdov) o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v konkrétnom právom upravenom procese je nevyhnutné akcentovať princípy demokratického právneho štátu formujúce každé konanie. Tieto princípy nachádzame v ústave v čl. 46 a nasl. (právo na súdnu a inú právnu ochranu), ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru (právo na spravodlivý proces).

15.1 Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú

právnú ochranu zakotvených v čl. 46 až čl. 50 ústavy (porov. I. ÚS 117/05). Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu viazaného procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na súdnu ochranu, vo veci konať a rozhodnúť (porov. II. ÚS 88/01). Súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (porov. v tomto zmysle IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

15.2 Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy je, ako už bolo uvedené, taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany a z ktorého musí byť bez ohľadu na to, či sa odvolací (prípadne dovolací) súd stotožní a inkorporuje odôvodnenie rozhodnutí inštančne nižších súdov, zrejme, že sa zaoberal a vyjadril k esenciálnym otázkam vzťahujúcim sa na ním prejednávanú vec a neuspokojil sa bez ďalšieho so závermi inštančne nižších súdov (porov. napr. Helle v. Fínsko, č. 20772/92, rozsudok ESĽP z 19. 12. 1997, bod 60; Rajkovič v. Chorvátsko, č. 50943/99, rozhodnutie ESĽP o prijateľnosti z 3. 5. 2001, bod 2).

16. Jednou z kľúčových námietok sťažovateľov je aj ich tvrdenie o porušení ich práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy tým, že v napadnutom uznesení najvyššieho súdu bolo porušené ich právo na ústavne konformný výklad. Poukazujú pritom aj na rozhodovaciu prax ústavného súdu, z ktorej vyplýva, že „k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná, platná a účinná právna norma“ (napr. nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 77/02 z 27. novembra 2002).

16.1 Vzhľadom na predmet a podstatu veci, ktorá bola na podklade dovolania najvyšším súdom prejednávaná, je potrebné upozorniť na niekoľko premenných v danej veci. Inak povedané, v hre boli v samej podstate hmotné práva sťažovateľov majetkového charakteru, resp. nadobudnuté majetkové práva a právne vzťahy ustálené vyše 20 rokov.

16.2 Vo všeobecnosti možno akcentovať, že pri zásahoch orgánov súdneho typu do právnych vzťahov konštituovaných v dobách minulých a do rozhodnutí dávno právoplatných stojí na jednej strane princíp spravodlivého súdneho konania, ktorý je (v širšom zmysle) vyjadrením všeobecného záujmu na zákonnosti a ústavnosti rozhodnutí súdov a predovšetkým (v užšom a primárnom zmysle) záujmu účastníkov konania na tom, aby ich vec (ich práva a povinnosti) bola spravodlivo posúdená a rozhodnutá nezávislým a nestranným súdom. Na druhej strane ako pendanta rozoznávame princíp právnej istoty subjektov práva a účastníkov súdneho konania v prípade právoplatného súdneho rozhodnutia.

16.3 Pre účely ochrany a aplikácie týchto legitímnych záujmov právny poriadok konštruuje konkrétny systém ochrany.

16.4 Pre účely aplikácie princípu spravodlivého súdneho konania slúži inštitút inštančnosti súdneho konania pred všeobecnými súdmi, ďalej katalóg opravných prostriedkov (riadnych a mimoriadnych), suspenzívny účinok podaného odvolania, kasačné právomoci nadriadených súdov a pod. Preferuje sa teda požiadavka spravodlivého súdneho konania a rozhodnutia konkrétnej veci pred princípom právnej istoty účastníkov konania, a teda záujmom na odstránení právnej neistoty.

16.5 V prípade existencie právoplatného rozhodnutia v konkrétnej veci (až do jeho prípadného zrušenia v rámci konania o mimoriadnych opravných prostriedkoch alebo konania o sťažnosti pred ústavným súdom) je však následne potrebné preferovať princíp právnej istoty subjektov práva, najmä účastníkov konkrétneho, právoplatne skončeného súdneho konania, ktorého ochrana je zabezpečovaná inštitútom právoplatnosti súdneho rozhodnutia a formálnymi a materiálnymi účinkami právoplatnosti rozhodnutia, ktoré

neumožňujú prvostupňovému a druhostupňovému súdu opätovne konať a rozhodnúť bez zmeny skutkových okolností o tej istej veci, a to i v prípade, že právoplatné súdne rozhodnutie (výrok) je zjavne v rozpore s objektívnym právom. Inak povedané, zákonným naplnením požiadaviek a princípov právneho štátu, konkrétne právnej istoty, je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí. Právoplatnosť v civilnom procese značí predovšetkým nezmeniteľnosť súdneho rozhodnutia a jeho záväzné účinky na právne vzťahy medzi účastníkmi, ktoré prostredníctvom inštitútu právoplatnosti nadobudli kvalitu judikovaných právnych vzťahov, t. j. vzťahov aprobovaných súdnou mocou. Do účinkov právoplatnosti možno zasiahnuť len v prípadoch presne ustanovených zákonom a len z dôvodov, ktoré sú významnejšie než je záujem štátu na právnej istote a stabilite súdnych rozhodnutí (porov. nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 43/95 z 10. septembra 1996).

16.6 Atrahujúc opísané všeobecné princípy na konkrétnejšie právne vzťahy relevantné pre posúdenie veci sťažovateľov, ústavný súd odkazuje *hic et nunc* na svoju judikatúru.

16.7 Ústavný súd v náleze sp. zn. I. ÚS 242/07 z 3. júla 2008 konštatoval: „... právny formalizmus orgánov verejnej moci a nimi vznášané prehnané nároky na formuláciu zmluvy nemožno z ústavnoprávneho hľadiska akceptovať, lebo evidentne zasahujú do zmluvnej slobody občana vyplývajúcej z princípu zmluvnej voľnosti (autonómie vôle) podľa čl. 2 ods. 3 ústavy. Poslednej z uvedených úvah zodpovedajú tiež direktívy, ktoré dáva zákonná úprava sudcovi pri výklade zmluvných ustanovení, keď sa jednoznačne stanoví prioritá skutočnej vôle účastníkov zmluvy nad formálnym prejavom tejto vôle.“ Je tak vyjadrený a podporovaný princíp autonómie zmluvných strán, povaha súkromného práva a s ním spojená spoločenská a hospodárska funkcia zmluvy (porovnaj nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 625/03 zo 14. apríla 2005).

16.8 Ako ústavne nesúladné (porušujúce základné práva) ústavný súd hodnotí aj rozhodnutia všeobecných súdov, ktorými boli zákony a podzákonné úpravy (vrátane noriem týkajúcich sa výkladu alebo platnosti právneho úkonu) interpretované v extrémnom

rozpore s princípmi spravodlivosti, napr. v dôsledku prílišného formalizmu (IV. ÚS 192/08, IV. ÚS 1735/07, I. ÚS 26/2010, I. ÚS 640/2014).

16.9 Ústavný súd považuje za samozrejmé a určujúce, že vždy je potrebné vychádzať z individuálnych, teda na konkrétnych zisteniach založených, rozmerov každej súdom prejednávanej veci. Mnohé prípady a ich špecifické okolnosti môžu byť komplikované a netypické; to však nezabavuje všeobecné súdy povinnosti urobiť všetko pre nájdenie spravodlivého riešenia, akokoľvek sa to môže javiť zložité (I. ÚS 118/2013).

16.10 Najvyšší súd pri rozhodovaní veci napadnutým uznesením nevzal do úvahy podstatu a dôležitosť právnych vzťahov, do ktorých zasahuje, ich trvalosť a s tým spojenú právnu istotu. Najvyšší súd sa podľa názoru ústavného súdu formalisticky zameril na formálne premenné posudzovanej veci (adresát doručovania poručenského rozsudku a následné nadobudnutie právoplatnosti rozsudku poručenského súdu) a nijako sa nevyjadril ku skutočnosti, že v danom prípade môže byť podstatným spôsobom zasiahnutá zmluvná sloboda účastníkov zmluvného vzťahu a ich hmotné ústavné práva majetkového charakteru. Najvyšší súd navyše v napadnutom uznesení akoby odignoroval a nerešpektoval (i) nepochybný prejav individuálnej autonómie vôle zmluvných strán darovacej zmluvy, kde dárkyňa poručiiteľka aj obdarovaní sťažovatelia od počiatku chceli, aby nastali účinky darovacej zmluvy, a hlavne (ii) skutočnosť, že poručenský rozsudok sa fyzicky dostal do osobnej dispozície dárkyne, ktorá svojím prejavom vôle podala návrh na registráciu poručenským rozsudkom schválenej darovacej zmluvy na Štátnom notárstve Bratislava I.

16.11 V napadnutom uznesení najvyšší súd taktiež vôbec nezohľadnil skutočnosť, že prípadné porušenie povinnosti štátneho orgánu vrátane súdu (napr. v otázke správneho doručovania) nemôže byť vykladané na ťarchu strany, ktorá dôverovala, že štátny orgán (súd) pozná právo a bude konať v súlade s právnymi predpismi, a ktorá bola ako účastník konania navyše s rozhodnutím takéhoto štátneho orgánu (súdu) a jeho obsahom plne oboznámená bez ohľadu na to, že ako adresáta štátny orgán (súd) pri doručovaní uviedol domnelého (či neplatne zvoleného alebo ustanoveného) zástupcu tohto účastníka konania.

16.12 Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd porušil základné právo sťažovateľov zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a ich právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože právne závery v ňom obsiahnuté sú nedostatočné pre také rozhodnutie dovolacieho súdu, aké učinil najvyšší súd napadnutým uznesením. Ústavný súd preto dospel v tejto časti sťažnosti k takému záveru, aký je uvedený vo výrokovej časti tohto nálezu (bod 1).

Vrátenie veci na ďalšie konanie a rozhodnutie

17. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

17.1 Na podklade konštatovania o porušení ústavných práv sťažovateľov napadnutým uznesením najvyššieho súdu ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku nálezu.

Trovy konania

18. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

18.1 Sťažovatelia si uplatnili trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti z 2. júna 2017 a písomné stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu z 18. júna 2018). Za dva úkony vykonané v roku 2017 patrí odmena v sume dvakrát po 147,33 € a režijný paušál v sume dvakrát po 8,84 € a za jeden úkon vykonaný v roku 2018 patrí odmena v sume 153,50 € a režijný paušál v sume 9,21 € (v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov

za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), preto trovy právneho zastúpenia pre jedného sťažovateľa by predstavovali sumu 475,05 €. Základná sadzba tarifnej odmeny bola znížená o 50 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, t. j. na sumu 237,52 €. V prípade dvoch sťažovateľov tvorí náhrada trov právnej služby celkovú sumu 712,56 € v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, pričom k uvedenej sume bolo treba pripočítať 20 % DPH, teda sumu 142,51 €, t. j. trovy právneho zastúpenia sťažovateľov predstavujú celkove sumu 855,07 €.

18.2 Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľov rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

19. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júla 2018